

LITTERATUR

EUROPEISK EKONOMI GÅR VIDARE — med eller utan Sverige

Av fil. kand. JAN GILLBERG

Återuppbyggnadsfasen i efterkrigstidens Europa erbjuder inte bara ett exempel på en materiell välståndsutveckling av helt enastående slag. Det är också möjligt att peka på en utveckling av det ekonomiska tänkandet, som i sig är att betrakta som sammanflätad med den utveckling vi möter åskådliggjord i form av tillväxttalen för olika länders och ländergrupperns nationalinkomst. Vad som på det ekonomiska området inträffat sedan 1945 i Europa skiljer sig fördelaktigt från vad som följde efter det första världskriget. Det var denna gång till skillnad från efter det första världskriget möjligt att undvika såväl masshungersnöd, inflationistiskt kaos som allvarligare arbetslöshetskriser. Detta skall i mycket ses som en triumf för de marknadsekonomiska doktriner, som fått bli vägledande för det ekonomiska återuppbyggnadsarbete, som omedelbart tog vid sedan de militära operationerna avslutats.

Också på det andra världskriget följde allmän varubrist. Denna gav upphov till svarta marknader med allt vad detta innebär av nackdelar, när det gäller att bygga upp en ekonomi med allmän behovs- och välståndstillfredsställelse som målsättning. En politik baserad på principer för *fri* marknadsekonomi, visade sig i det ena landet efter det andra som utomordentligt effektiv, när det gällde att sanera de svarta marknaderna. Därigenom blev det möjligt att lägga

en stabil grund för en sund och stark välståndsutveckling.

Genom lyckan att inte bli indraget i det andra världskriget kom vårt land att ställas inför helt andra ekonomiska utvecklingsproblem än raden av krigshärjade länder. Det gällde för oss att i första hand lösa flaskhalsproblem uppkomna till följd av den under kriget allt större begränsningen av vårt internationella handelsutbyte.

Olikheten i den ekonomiska utvecklingsproblematik vårt land kom att efter kriget ställas inför jämfört med raden av krigshärjade länder har också satt sina spår i de tänkesätt, som blivit vägledande för den ekonomiska politikens allmänna inriktning och uppbyggnad. Detta gör också, att vi i dag, när återuppbyggnadsfasen i Europas efterkrigshistoria är att betrakta som ett avslutat kapitel, har ett med övriga Europa i dessa frågor delvis annorlunda synsätt.

På det nationella planet har det krigshärjade Europa vunnit framgångar med hjälp av en politik baserad på den fria marknadshushållningens principer. Denna politik vill man nu pröva inom ramen för ett integrerat Europa. Vi har i Sverige ibland svårt att förstå den entusiasm, med vilken man går till verket. Med denna brist på förståelse riskerar vi att ställa oss vid sidan om den allmänna europeiska utvecklingen. Hur påfallande är det exempelvis inte, att

vi jämfört med exempelvis tyskar, fransmän, danskar och många andra står ganska främmande inför de internationella arbetsfördelningsresonemang, som sedan några år gör sig allt starkare gällande och som kommit att bli bestämmande för inriktningen av den integrationspolitik flertalet europeiska länder är införstådda med att i framtiden satsa på? Hur ålderdomligt nationalistisk är inte den attityd som svensk politik demonstrerar på områden som gäller arbetskraftens såväl som kapitalets internationella rörlighet?

Redan frånvaron av en allmän debatt i hithörande frågor måste utgöra ett handikapp för oss. Genom denna frånvaro begränsar vi våra möjligheter att försöka skapa underlag hos opinionen för de konkreta politiska beslut, utan vilka vi riskerar att ställas utanför den europeiska integrationsutvecklingen. På sikt är detta inte bara att betrakta som till ekonomisk nackdel utan också som en allvarlig politisk fara. Ett efterföljansvärt exempel på hur debatten bedrivs ute i Europa är de skrifter, som *International Freedom Academy* (INFRA) i Zürich ger ut. En första skrift författad av professor *Reinhard Kamitz*, »*Freies Unternehmertum-Wirtschaftliche Integration*», är ett konkret exempel. Kamitz har gått till sitt lands, Österrikes, historia som en symbol för återuppbyggnad och välståndsutveckling på ungefär samma sätt som *Ludwig Erhard* i Västtyskland och *Jacques Rueff* i Frankrike. Han utmålar i sin skrift en vision av den politik, som skall leda den ekonomiska utvecklingen i Europa under den nya epok, som just inletts.

Genom ekonomisk integration kom-

mer produktions- och välståndsutveckling att få ny kraft. Integrationen som sådan kommer att bli den nya basen — i sin tur uppbyggd på de fria marknadsekonomiska principer, som så framgångsrikt utvecklats och prövats på det nationella planet. Med integration skall inte förstås enbart ett utökat handelsutbyte de deltagande länderna emellan utan först och främst en långtgående internationell arbetsfördelning. Denna arbetsfördelning skall inte eftersträvas med hjälp av »planification» eller »Kommandowirtschaft» utan just växa fram som resultatet av en på fria marknadsprinciper bestämd utveckling. Detta är den bästa garantin för en fortsatt stark produktions- och välståndsutveckling.

Det finns stor anledning att från svensk sida uppmärksamma den kontinentala ekonomiska integrationsdebatten. Endast därigenom är det möjligt för oss att lära känna argumenteringen för och därmed också innebörden av de ekonomiska och politiska beslut, som man främst inom EEC men också inom några av de »integrationsvilligaste» EFTA-staterna sedan några år tillbaka fattar på löpande band. Den ekonomiska sammansvetsning av en rad västeuropeiska länder, som redan skett, kommer givetvis — och då främst på sikt — att få långtgående politiska konsekvenser. En ekonomisk isolering av Sverige måste därigenom få en motsvarighet i form av politisk isolering, som genom vårt militärstrategiskt utsatta läge skulle kunna få de mest vådliga följder. Genom vår passivitet i integrationsdebatten riskerar vi allvarligt att främja en utveckling, som kan få konsekvenser av ett slag vi minst av allt önskar.